

Řešení školního kola
a klíč k bodování
ČLO 2022/2023

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

1 Bonanština

(18 bodů)

Úkol 1: Za každou zcela správně přeloženou větu udělte 2 body. Za každé chybné slovo (ať už je chyba v kořenu slova, tedy jeho významu, nebo v tvaru slova) z tohoto počtu odečtete 1 bod. Za odlišné pořadí přídavných jmen odečtete 0,5 bodu.

- (a) xara more hkamthi lawagulane cuanketco

Hubený černý kůň si vybírá několik šamanů.

- (b) mex cagula cazene tcolagagewa

Několik dobrých vojáků potká dítě.

- (c) hkamthi tcama kordonla muzi mune dzagetce

Rychlí hubení kuchaři hledali ošklivou kočku.

Úkol 2: Za každou zcela správně přeloženou větu udělte 3 body. Za každou chybnou předponu nebo koncovku, chybný kořen slova nebo chybný slovosled z tohoto počtu odečtete 1 bod. Za každou drobnou chybu v zápisu slov (záměna hlásek apod.) odečtete 0,5 bodu.

- (a) *Dítě si vybere hubené šamany.*

caze lawa hkamthilane cuankegewa

- (b) *Rychlí koně potkali několik kuchařů.*

more kordonla tcamagulane tcolagatce

- (c) *Několik koček hledá krásné rychlé vojáky.*

muzigula kordon mex jaksalane dzagetco

- (d) *Pomalí kuchaři potkávají dobrého ošklivého koně.*

tcama tamola mu more cane tcolagatco

Poznámka k řešení:

Dobrym začátkem je na základě opakování sloves v českých větách vyzorovat, že bonanská slovesa (v různých tvarech) se nacházejí na koncích vět. Dále je podobným způsobem možné identifikovat kořeny jednotlivých podstatných a přídavných jmen. Významy kořenů jsou následující:

podstatná jména	
caze	<i>dítě</i>
lawa	<i>šaman</i>
mex	<i>voják</i>
more	<i>kůň</i>
muži	<i>kočka</i>
tcama	<i>kuchař</i>

přídavná jména	
ca	<i>dobrý/á/é</i>
hkamthi	<i>hubený/á/é</i>
jaksa	<i>krásný/á/é</i>
kordon	<i>rychlý/á/é</i>
mu	<i>ošklivý/á/é</i>
tamo	<i>pomalý/á/é</i>
xara	<i>černý/á/é</i>

slovesa	
cuanke	<i>vybrat</i>
dzage	<i>hledat</i>
tcolaga	<i>potkat</i>

Při spojování jednotlivých výrazů s jejich překlady si všimneme, že přídavná jména nemají stálou pozici vůči podstatnému jménu. Proto pozici přídavných jmen dále analyzujeme. Vyjde najevo, že pokud se k podstatnému jménu váže jediné přídavné jméno, bude v bonanštině následovat až po podstatném jménu. Pokud je přídavných jmen více, bude to přídavné jméno, které stojí v zadaných větách v češtině první (spíše obecné povahy), následovat za podstatným jménem, zatímco to přídavné jméno, které stojí v češtině druhé (spíše konkrétní povahy), bude podstatnému jménu předcházet.

Nyní zbývá jen správně určit, jak se vytvářejí různé časy u sloves a různá čísla a pády (pro účely této úlohy stačí rozlišení 1. a 4. pádu) u podstatných a přídavných jmen. Je proto třeba hledat opakující se předpony a koncovky v bonanštině odpovídající opakujícím se tvarům daných slovních druhů v češtině. Dostaneme následující výsledek:

časy sloves	
-tce	minulý čas
-tco	přítomný čas
-gewa	budoucí čas

čísla podstatných jmen	
-la-	množné číslo
-gu-	několik

pád podstatných jmen	
-∅	1. pád (podmět)
-ne	4. pád (předmět)

U podmětu a předmětu navíc musíme dbát na to, že číslo a pád se značí na posledním slovu ze skupiny podstatného jména a jeho přívlastků (ať už jde o podstatné, nebo přídavné jméno). Pokud se takové určení skládá z více koncovek, vyskytují se v pořadí „-gu-la-ne“. S těmito znalostmi můžeme přeložit všechny zadané věty.

2 Sinhálština

(12 bodů)

Úkol 1: Za každou správnou odpověď udělte 1,5 bodu.

- (a) iDama (*země*) iDam (d) mädda (*střed*) mädi
- (b) kantooruva (*kancelář*) kantooru (e) siMhajaa (*lev*) siMhajoo
- (c) ammaa (*matka*) ammalaa (f) goDa (*hejno*) goDaval

Úkol 2: Za každou správnou odpověď udělte 1,5 bodu.

- (a) nändalaa (*tety*) nändaa (b) gas (*stromy*) gasa

Poznámka k řešení:

Z tabulky v zadání je možné vidět, že způsob tvorby plurálu je ovlivněn především tvarem přípony daného slova v singuláru a jejím hláskovým složením. V jednom případě navíc záleží i na významu slova – u slov s příponou „-aa“ existují dva způsoby tvorby množného čísla podle toho, zda dané slovo označuje člena rodiny, nebo nikoli.

Pravidla tvoření plurálu jsou shrnuta v následující tabulce. „C“ značí souhlásku (konsonant), „V“ značí samohlásku (vokál).

přípona v singuláru	přípona v plurálu	poznámka
-Ca	-C	C je libovolná souhláska kromě „D, T“
-Da/-Ta	-Daval/-Taval	
-Cee	-Ca	
-Caa	-Calaa -Coo	u slov označujících členy rodiny u ostatních slov
-CCa	-Ci	CC je dvojitá souhláska
-Vva	-V	
-Vja	-V	

3 Avoiuli

(16 bodů)

Úkol 1: Za každou správnou odpověď udělte 2 body.

- (a) filosofi 9
- (b) institiut 4
- (c) blong 3 nebo 6

Úkol 2: Za každou správnou odpověď udělte 2 body.

- (a) vesnice – village [vɪldʒ] 14
- (b) centrum – center [sentə] 2
- (c) učení – teaching [tɪtʃɪŋ] 7
- (d) technologie – technology [teknɒlədʒi] 10
- (e) lidství – humanity [hju:mænɪti] 12

Poznámka k řešení:

Stejně jako mnoho jiných textů v avoiuli, je i tento psaný v tzv. *bustrofédonu*. To znamená, že se po řádcích střídá horizontální směr písma – první řádek se čte zleva doprava, druhý zprava doleva a tak dále. Řádky textu na nápisu jsou řazeny shora dolů, ačkoliv opačný směr zesponu nahoru je pro avoiuli také běžný.

Na základě porovnání slov v avoiuli a slov v angličtině, příp. přepisu bislamštiny, můžeme předpokládat, že každému znaku bude odpovídat jedna hláska. Začít lze např. od slova *institiut*, ve kterém se několikrát opakují hlásky *i* a *t*. Podobně se ve slově *filosofi* dvakrát opakuje slabika *fi*. Takto získáme přepis některých znaků, které pak doplníme do dalších slov.

Narazíme však na to, že uvedená dvě slova (*institiut* a *filosofi*) jsou napsána v opačném směru. Buď můžeme během řešení přijít na princip zmíněného *bustrofédonu*, anebo můžeme sledovat způsob zápisu nesouměrných znaků (např. *i* a *l*), který se v různých řádcích liší, a podle toho usuzovat na směr psaní daného slova.

Srovnáváním fragmentů slov s významy z úkolů (resp. především s fonetickými transkripcemi jejich překladů do angličtiny, ze které velká část použitých slov pochází) postupně rozluštíme všechny znaky a tím i celý nápis.

Výjimku z počátečního předpokladu tvoří jeden znak odpovídající zdánlivě dvěma hláskám *ng*, což je ovšem dáno tím, že se ve skutečnosti jedná o jednu hlásku (čtenou jako *n* ve slově *branka*) zapsanou jako dvě písmena. V nápisu se také dvakrát objevuje slovo *blong*, což by nás ale nemělo vyvést z míry vzhledem k tomu, že se jedná o souvislý text. Toto slovo pochází z anglického slovesa *belong* (*vlastnit*) a plní účel multifunkční předložky podobné anglickému *of* (přibližně druhý pád v češtině).

Celý nápis v bislamštině zní: ¹*sab* ²*sentā* ³*blong* ⁵*melenisian* ⁴*institiut* ⁶*blong* ⁷*tijim* ⁸*saen* ⁹*filosofi* ¹²*hiumaniti* ¹¹*mo* ¹⁰*teknoloji* ¹³*lisa* ¹⁴*vilij* ¹⁵*lolovini* (podtržená slova byla zapsána zprava doleva).

Překlad: *Centrum Sap Melanéskeho institutu pro výuku vědy, filosofie, humanitních oborů a technologie ve vesnici Lisaa na centrálním Pentecostu*, anglicky *Sap Centre of the Melanesian Institute for teaching science, philosophy, humanity and technology, Lisaa village, Central Pentecost*.

4 Akkadština

(15 bodů)

Úkol 1: Za zcela správné řešení udělte 6 bodů. Za každé chybné přiřazení z tohoto počtu odečtete 0,5 bodu (až do 0 bodů za 12 a více chyb).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
B	C	K	D	H	I	M	A	E	J	F	G	N	L

Úkol 2: Za každou správnou odpověď v podúkolech (a), (b) a (e) udělte 1 bod. Za každou správnou odpověď v podúkolech (c), (d), (f) a (g) udělte 0,5 bodu. Za každé chybějící či chybně napsané slovo nebo chybné pořadí slov z tohoto počtu odečtete 0,5 bodu.

- (a) mār nakrim *nepřítelův syn*
- (b) ereb mārīm *synův výdělek*
- (c) zittum *část*
- (d) eleppum *loď*
- (e) bīt bēltim *dům paní*
- (f) qaštum *oblouk*
- (g) šarrum *král*

Úkol 3: Za každou správnou odpověď v podúkolech (a), (b) a (c) udělte 1 bod. Za každou správnou odpověď v podúkolech (d) a (e) udělte 0,5 bodu. Za každé chybějící či chybně napsané slovo nebo chybné pořadí slov z tohoto počtu odečtete 0,5 bodu.

- (a) *část oblouku* **zit qaštim**
- (b) *králova země* **māt šarrim**
- (c) *pánova loď* **elep bēlim**
- (d) *zbraň* **kakkum**
- (e) *nepřítel* **nakrum**

Poznámka k řešení:

Samostatná slova jsou v nominativu (1. pád). Slovní spojení mají vždy tvaru *vlastněný předmět – majitel*. Druhé slovo je v genitivu (2. pád), první je ve formě, které se říká *status constructus*. V této formě končí všechna slova na souhlásku, v jiných tvarech (nominativ, genitiv) se však ke kořeni slova připojují přípony uvedené v tabulce níže (C značí zdvojení poslední souhlásky kořene). U dvojslabičných kořenů navíc druhá samohláska kořene v nominativu a genitivu mizí.

status constructus	nominativ	genitiv
<i>kořen</i> (s krátkou poslední samohláskou)	<i>kořen-Cum</i>	<i>kořen-Cim</i>
<i>kořen</i> (s dlouhou poslední samohláskou)	<i>kořen-um</i>	<i>kořen-im</i>

5 Komnzo

(21 bodů)

Úkol 1: Za každé správné přiřazení udělte 1 bod.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
D	A	G	F	B	I	H	C	E

Úkol 2: Za zcela správně přeloženou větu udělte 6 bodů. Za každé chybějící či chybně napsané slovo nebo chybný slovosled z tohoto počtu odečtete 2 body.

Miminko vidí tlustého klokana. tosaif yabun tauri ymarwr

Úkol 3: Za každou správnou odpověď udělte 2 body. Za každou chybnou odpověď odečtete 1 bod.

wogayé tosai efathnth

- (a) *Dva muži drží miminka.*
- (c) *Muži drží dvě miminka.*
- (g) *Dva muži drží dvě miminka.*

Poznámka k řešení:

Komnzo je ergativní jazyk, což znamená, že ve větách obsahujících podmět i předmět nějakým způsobem značí podmět (zde pomocí přípony *-f* v jednotném a přípony *-yé* v množném čísle), zatímco čeština v těchto případech značí předmět, a to pomocí akuzativu (např. příponou *-e* u slova *muž*).

Dalším charakteristickým rysem tohoto jazyka je jeho komplikovaný slovesný systém. Zatímco česká slovesa se shodují s číslem podmětu (*Pes běhá.* vs *Psi běhají.*), slovesa v jazyce komnzo vyjadřují kromě toho také shodu s číslem předmětu. Ke každému tvaru se navíc připojuje přípona, která vyjadřuje, jestli je podmět či předmět v duálu (tj. odkazuje přesně ke dvěma entitám), přičemž nezáleží na tom, jestli je v duálu podmět, předmět nebo oba zmíněné větné členy (z toho pramení víceznačnost věty v Úkolu 3). Pořadí a formy jednotlivých slovesných předpon a přípon shrnuje následující tabulka.

	předmět-	KOŘEN	-duál	-podmět
jednotné číslo	y-	mar/fath	-wr	-∅
množné číslo	e-		-n	-th
dvojné číslo (duál)				